

rozbor diplomatický do všech důsledků, Podává zejména rekonstrukci velehradského deperdita (1209—13) a pak velmi pracně sestavené tabulky vzájemné příbuznosti moravských imunitních listin. Pokud jde o shody, poukázal na filiaci již G. Friedrich, pokud jde však o vzájemné vztahy, lze leckdy míti o plné oprávněnosti Zatschkových výsledků pochybnosti, jak dobře ukázal J. Šebánek v referátě o této práci v Čas. Matice morav. (I. VI., 204 a ns.), jenž je sám o sobě zvláštním rozbohem moravské imunity. Tím, že Zatschek se přidržel vlastně diplomatické stránky moravských imunit a jen tam, kde to bylo nutno, se zabýval právními jejími stránkami; je jeho práce k Vanečkově zcela přiřazena. Proto se s ním setkává v řadě styčných bodů, z nichž nejzajímavější je ten, že Z. hledá vysvětlení o rozdílu mezi českou a moravskou imunitou tak, že plná váha její spočívá v důkazním řízení, a to na Moravě v řízení ordálním. Že se na Moravě udržely ordály déle než v Čechách, vysvětluje (souhlasně vlastně s Wlčkovou), že vliv německého práva na Moravu byl slabší, poněvadž kláštery byly osazovány z Čech. Nelze zde uváděti některé okolnosti, které vzbuzují důvodné pochybnosti, ale je nezbytno tento uzávěr přijímati opatrně a hlavně jej ukvapeně negeneralisovati. Ovšem jest přiznati, že nejvšednější práce Zatschkova i po této stránce bude sloužiti jako základ k dalším pracím, zvláště o recepci práva na Moravě. Ča.

Dr. Hermann Krause: Die geschichtliche Entwicklung des Schiedsgerichtswesens in Deutschland. Berlin 1930. Carl Heymanns Verlag. 122 str., cena 7.20 RM. — Spis obsahuje soustavný historický nárys rozhodčího řízení a jeho vývoje, rozvrženého v šest kapitol. V první podává počátky rozhodčího řízení ve středověku. Vyvinulo se jednak jako ušlechtilá náhrada prvotní svépomoci, jednak vyplynulo z prvotní kompetence rodových stavů a řemeslných cechů a konečně vzniklo všude tam, kde strany se chtěly vyhnouti řádnému soudu vrchnostenskému. Druhá kapitola se zabývá vlivem recepce na rozhodčí řízení. Sleduje zejména vliv římsko-kanonického procesu a učeného právnictva této doby. Nová fáze vývoje nastává ve století 17. a 18., jímž věnována třetí kapitola. V tomto časovém období již vystupuje zcela zřetelně do popředí procesní charakter kompromisu, počínají se vyvíjeti rozhodčí soudy ve styku obchodním a také nauka i zákonodárství se počínají rozhodčím soudnictvím blíže zabývat. Ve století 19., vylíčeném v kapitole čtvrté, nastává vlivem Code de procédure civile určité potlačení rozhodčího soudnictví státním zákonodárstvím, neboť stát vidí v něm nevídaného konkurenta vlastní jurisdikce. Teprve novější doba přináší v Reichszivilprozessordnung přesnou úpravu a určitou volnost rozhodčímu řízení, jež vede i k zřízení stálých rozhodčích soudů. Spis přináší nejen souborně podaný přehled tématu, nýbrž i dokonalé sebrání literárního materiálu a podává jak historický vývoj rozhodčího řízení, tak i vylíčení nynějšího jeho stavu v právním řáde římsko-německém. —kg.

Dr. Kamil Krofta: Čechové a Slováci před svým státním sjednocením. — Praha, 1932, Orbis, ss. 69 in 16. (Politic. knih., I. 27.) Kč 10. — **Fr. Trávníček: Jazyk a národ.** — Praha, 1930, Jednota čs. matematiků, ss. 78 in 8. (Sb. před. a rozprav, II. 2.) Kč 15. — Je vhodné zaznamenati tyto dvě práce, první historikovu, druhou filologovu, které svým tématem se blízce stýkají a pro nás mají význam pro řešení otázky československé státní jednoty. Kroftova i Trávníčkova kniha vznikly z přednášek, určených širší veřejnosti, ale obě nejen se opírají o bohatý literární i pramenný aparát a právě svým společným tématem mají pro nás speciální význam. Krofta postupuje v rozboru historie československé jednoty chronologicky. Snad obecně nejzajímavější je důkaz Kroftův, že odtržení Slovenska od českých zemí nebylo, jak se obyčejně říká, tisícileté, nýbrž že trvalo pouze devět století, neboť teprve sv. Štěpán připojil Slovensko trvale k Uhrám, kdežto v X. stol. aspoň západní jeho část byla opanována českými knížaty. Stejně tak zajímavý je poukaz, že o křesťanskou kulturu se zasloužily české vlivy, poněvadž pěstoun sv. Vojtěcha, Radla (Anastazius, Astrik), se stal

prvním biskupem ostrihomským. Krofta se snaží co nejpřesněji zvážit styky českých zemí se Slovenskem, a proto podrobil všechny styčné body kritice: tak sluší vzpomenouti zvláště jeho hodnocení kolonizačních právních prvků na Slovensko, stejně jako vnikání českomoravského horního práva a hlavně kulturních proudů husitských a pak v době pobělohorské proudů evangelických. Velmi jest si však vážiti hutného podání snah XIX. stol. po bližším semknutí českých zemí se Slovenskem, kde se líčení Kroftovo stýká s právě vydávanými Dějinami Tobolkovými (srov. Všehrd, XIV. 106). Tuším, že Krofta kromě toho nalezl správnou formu i pro vysvětlení, proč leckdy ve víru politických zápasů za bytí a nebytí národní at' ta, či ona strana na čas musila upustit od vytoužené československé jednoty a spravedlivě tak uzavřít historii této epizody našeho státního života.

Jestliže Krofta životnost čs. jednoty prokazuje zhodnocením chronologicky seřazených jevů, práce Trávníčkova, jako studie filologická, staví si problémy jednotlivých pojmů pro pochopení skutečnosti. Nás ovšem s tohoto stanoviska nezajímá ani tak důležitý úvod o jazyce a národu indoevropském a o baltsko-slovanské a praslovanské jednotě, stejně jako základní kapitoly o počátcích samostatného vývoje čs. národa a o kulturních vlivech. Ale tyto stati jsou především nezbytné pro pochopení dalších výkladů a kromě toho je v nich shrnuto leccos pro právní historii pro výklady terminologické, takže v tom se přibližuje Trávníčkova práce dřívější práci Jankově (O pravěku slovan.). Trávníčkova práce se stýká s Kroftovou v VI. kapitole (Čs. otázka). A tu je nejdůležitější nesporný důkaz, že čeština i slovenština jsou dvě jazykové formy jednoho a téhož národa. Trávníček poukazuje především, že slovenština si zachovala starší vývojovou podobu, takže je nesmírně blízká staré češtině, a pak vtipně vystihuje hlavní důvody, kde se hledá mezi slovenštinou a češtinou veliká přerva: něsmíme srovnávat totiž slovenštinu s dnešní spisovnou češtinou, která je vlastně jen jediným (středočeským) nářečím, a podobně ani něsmíme češtinu srovnávat se spisovnou slovenštinou, protože je to také jen jediné slovenské nářečí. Jako čeština není jednotná a má mnoho dialektů, tak je tomu i ve slovenštině (k tomu srov. velmi názornou mapu čs. nářečí od téhož autora v Ottově Slovníku Nové doby [dodatcích] ve sv. II, 1). Trávníček zařazuje slovenštinu do genetického vývoje slovanských jazyků a zjišťuje, že geneticky je čeština shodná se slovenštinou, tedy že jde o jazyk jediný a jednotný. Ale třeba Trávníček přesně vyhraňuje vědecky filologické pojmy, není z tohoto stanoviska proti spisovné slovenštině, brání se jen vytvoření umělého spisovného jazyka československého. Právě proto, že se staví na genetickou basí, opřenou o vývoj historický i rozbor filologický, přeje si do budoucna, aby oba spisovné útvary, čeština i slovenština na sebe ponenáhu působily a tak se i ponenáhu sblížovaly, když politický vývoj nás na tak dlouhou dobu od sebe rozdělil.

Obě studie tedy playdují pro československou jednotu, aniž by přezíraly historické i jazykové skutečnosti, jak se vyvinuly. Proto nám právníkům jsou jistě sympatické, že potvrzují naše stanovisko: i když si přiznáme, že vskutku jsou podstatné závady v kulturním životě, kde se nepodařilo dosud všude naléztí uspokojivé řešení a patrně bude je nutno hledat s velkým sebezapřením dlouhou ještě dobu, na poli právním naprosté vyrovnání jazykové je již provedeno. A tak českoslovenští právníci mají s tohoto hlediska jen jediný veliký úkol, který byl formulován i s místa odpovědného ministra: zapomenout na vše, co nás zlobou věků rozdvíjovalo a za to vyzdvihnout činnorodou práci všechny prvky, jež nás spojují. A tento účel výhodně podpoří obě zmíněné práce.

Ča.

Dr. Alexander Húščava: Kolonizácia Liptova do konca XIV. storočia. — Bratislava, 1930, filozof. fakulta, ss. 102 in-8, 3 mapy. (Sborník fil. fak., 58) Kč 17.— — Tato práce je vlastně vlastivědou liptovského kraje do konce 14. století, jak ukazuje i geografický a statistický úvod,